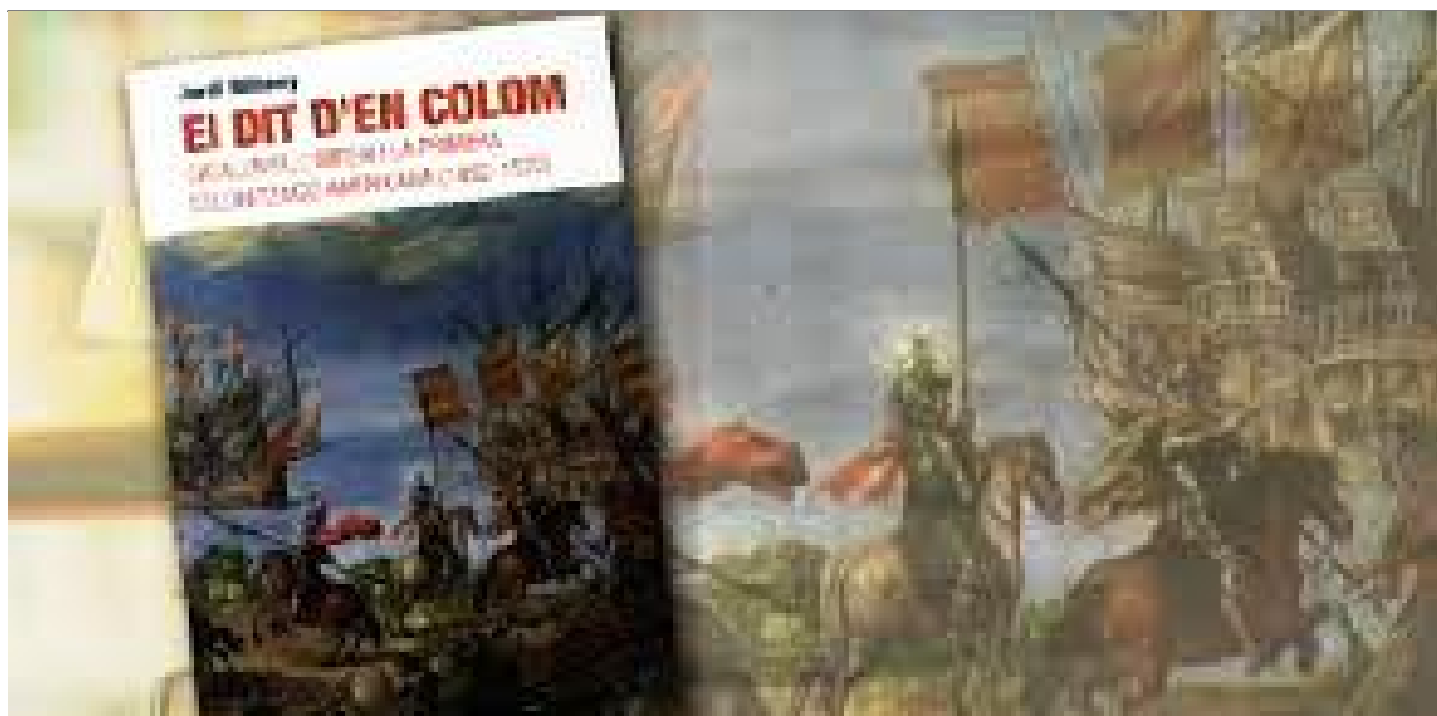

El dit d'En Colom: entrevista a en Jordi Bilbeny

Autor: F.C. García

Data de publicació: 06-03-2017

Reproduïm una entrevista que el diari La Vanguardia va fer l'any 2010 a en Jordi Bilbeny arran de la publicació del seu llibre "El dit d'En Colom".

Jordi Bilbeny: "En Cristòfor Colom va ser ambaixador de la Generalitat, va residir a Barcelona i va participar en la guerra civil catalana". L'escriptor i investigador presenta el seu nou volum sobre la catalanitat del descobridor d'Amèrica.

L'escriptor i investigador Jordi Bilbeny (Arenys de Mar, 1961) presenta a Sant Pol de Mar el seu darrer llibre. S'intitula *El dit d'En Colom: Catalunya, l'Imperi i la primera colonització americana (1492-1520)*. Al llibre, l'autor aprofundeix més, si es pot, en la teoria sobre la catalanitat d'En Cristòfor Colom. Una teoria que últimament se sosté amb l'aparició d'altres tesis paral·leles a càrrec de prestigiosos investigadors nord-americans. Blanc de nombroses crítiques, en Bilbeny no deixa ningú indiferent i no cedeix en la seva dèria, després de dues dècades de recerca, de demostrar l'acció censora espanyola i la manipulació històrica sobre la figura del descobridor. En aquest nou volum, hi aplega diversos estudis, entre els quals cal destacar-ne tres. Un sobre les seves perquisicions a l'entorn de la casa barcelonina del príncep Joan-Cristòfor Colom, un altre sobre la seva relació amb el Rei dels catalans Carles I i, finalment, un altre sobre l'Amèrica de parla catalana.

Quin objectiu persegueix amb *El dit d'En Colom*?

Donar a conèixer una compilació d'articles ja publicats sobre la figura d'En Colom i els primers temps de la colonització d'Amèrica. No està pensat ?com, per exemple, Colom, príncep de Catalunya? per donar més profunditat a la figura del descobridor.

El llibre s'enceta amb l'article *La casa barcelonina dels Colom*. Com arribeu a aquesta conclusió?

Demostro, a través d'uns arxius dels fons notariais de l'època, que els Colom eren una de les grans famílies de la Barcelona del segle XV. Entre els seus membres cal comptar-hi banquers, polítics, militars, humanistes, bisbes... Una

nissaga molt desenvolupada, que lidera la guerra civil de Catalunya (1462-1472) al costat dels reis que va triar la Generalitat i que obté honors exclusius com ser portadora dels fèretres reials. Eren personatges d'una gran rellevància social.

Un pas més per garantir que en Cristòfor Colom era català?

Ja gairebé ningú no dubta que En Colom fos català. Han sortit més investigacions, com el llibre d'en Charles Merrill o bé el documental de Discovery Channel i, més recentment, la tesi de la investigadora nord-americana Estelle Irizarry, que defensa que En Colom parlava en català. Com més aprofundim en aquesta teoria, més es consolida. Fins i tot provem que Amèrica es va organitzar políticament amb la filosofia [jurídica] catalana a través de la figura del virrei, un càrrec militar que a Castella no va existir mai. El virregnat era habitual a Navarra, Aragó, Sicília, Nàpols, València, Mallorca, Amèrica i Catalunya.

Per què, En Cristòfor Colom, l'anomenen Joan Colom?

He localitzat molta documentació [i] set o vuit referències que es refereixen a En Cristòfor Colom com a Joan Colom i, fins i tot, com a Joan-Pere Colom. A Portugal, l'anomenen Joao Colombo i ell mateix signa amb una jota entrelaçada amb una essa, la qual grafia es tradueix com Johannes, en llatí. En Colom, als seus diaris, detalla que va viatjar a Groenlàndia i la documentació d'aquell viatge el cita com a Johannes. També és simptomàtic que bategés l'illa de Cuba com Illa Joana: el mateix nom que la seva néta. Al llibre, hi desgrano les meves primeres indagacions sobre qui podria haver estat En Cristòfor Colom.

També parlem d'En Colom com a ambaixador de la Generalitat.

D'En Joan Colom de Barcelona, en destaco que posseeix títols molt semblants als de virrei i almirall. És vicealmirall i almirall a les ordres d'En Renat d'Anjou durant la guerra civil catalana i ambaixador de la Generalitat. Els personatges amb qui es mou durant la guerra civil també surten citats a Portugal. Parlo dels Yanyes, Silva, Azambuja o els Dias, que hi van participar activament.

On situeu la residència d'En Cristòfor Colom?

En un cens del 1398 ja està documentada una casa palatina a nom d'En Guillem Colom, a l'actual carrer dels Mirallers cantonada amb Banyes Vells, al barri de la Ribera de Barcelona, just darrera l'església de Santa Maria del Mar. Allí, en aquella època, s'hi ubicava la Seca, la Llotja i la Duana: en ple nucli mercantil i mariner. El 1460, en temps de revolucions, el palau consta a nom d'En Joan Colom i quan aquest fina passa al seu fill En Jaume (Diego en castellà). És curiós que tot i el gran nombre de documents que mostren que els fills del descobridor pledegen judicialment per la casa, el testament que ha estat difós no hi fa cap referència. Fins i tot, està documentat que el rei Carles, en una de les seves visites a la ciutat, sobre el 1519 i 1520, exerceix de mitjancer en el conflicte. A hores d'ara, de la casa només se'n conserven les cavallerisses.

El naixement del descobridor es va esdevenir a...?

Molts cronistes coincideixen que el naixement d'En Colom es va produir en una Ribera: a la ribera del Po, a la de Gènova, a la de Cucureo i, fins i tot, [s'assegura que el seu fill vivia] a la ribera del Guadalquivir. En paral·lel, uns altres cronistes situen la seva casa natal en el barri de Santa Maria de Sevilla; però al llarg de la història ha quedat demostrat que En Colom mai hi va tenir cap casa. Al llibre explico que l'únic lloc coincident entre un barri de Santa Maria i la Ribera és Barcelona, on també hi ha una casa dels Colom molt documentada. Era una gran família, amb mitja dotzena de germans: com En Lluís Colom, un capità que va participar en la guerra catalana del segle XV i un germà més gran eclesiàstic que es deia Jaume (Diego), talment com el fill del descobridor.

El llibre també versa sobre la data del seu naixement.

Segons les dades que tenim, el Cristoforo Colombo italià es un senyor que neix el 1451. Una data que no coincideix amb la vida del Cristòfor Colom que tenim documentat a Barcelona, el qual va néixer el 1414 i que totes les cròniques el descriuen, després del descobriment d'Amèrica, com una persona venerable i anciana. Un senador romà, com el va definir Fra Bartolomé de las Casas. També hi ha cròniques que el situen el 1477 a Portugal i el descriuen com un home gran, la qual cosa no coincideix amb la joventut del personatge defensat per la versió genovesa. És molt improbable que als 50 anys, edat en la qual es diu que va morir l'almirall, patís artrosi i gota molt desenvolupades, unes malalties molt cronificades. L'últim viatge, En Colom ja el fa en llitera, i quan arriba a Barcelona queda prostrat en llit durant dos anys abans de morir. Ens trobem, consegüentment, davant d'un ancià barceloní de la família Colom anomenat Joan, que va néixer abans del 1416.

En Colom, era un esclavista genocida que va sotmetre els indígenes americans?

És una imatge que no té res a veure amb la realitat. Al contrari. En Colom penjava i castigava els seus soldats si tocaven una sola ploma d'un indi. Consten cartes a la corona en les quals alguns personatges es queixen de l'actitud d'En Colom. El descobridor els impedeix de fer-se rics a costa dels indígenes. Se sap que també els impedia de tenir

esclaus. Els obligava a construir les seves pròpies cases i a llaurar les seves pròpies terres. Era tan estricte, que fins i tot emet un seguit d'ordres que el rei li demana de rectificar. En el llibre explico la cara humana d'En Colom, molt distinta de la imatge que se n'ha volgut donar. És curiós que aquesta imatge de cruel s'hagi difós a mesura que demostràvem que era de procedència catalana.

Què insinueu?

Que la historiografia espanyola ha fet un gran canvi. Ha passat d'aquell tendre Colom genovès que va arribar amb el seu filllet al convent de Palos de Moguer, a parlar-ne com un tirà, dèspota i assassí que maltractava els seus i matava els indis. És curiós com canvia la realitat mental hispànica després que a Catalunya anem avançant en el coneixement de la figura del descobridor.

Fins i tot era català per la seva ciència nàutica?

Aquest és un altre detall que demostra la tesi catalana d'En Colom. La correspondència de llegües amb milles era distinta segons la procedència del navegant. En Colom utilitza la correspondència catalana d'una llegua a quatre milles. Ja al segle XIX van assegurar que la llegua usada per En Colom no existia i que la llegua de Castella era de tres milles. Si aprofundim sobre els estudis nàutics del segle XV, veiem que s'unifica la mesura i desapareix la de quatre milles: la que fins llavors s'utilitzava a Catalunya. Per tant, ni ell ni els seus marins podien ser castellans, ja que l'amidament nàutic usat era el català de l'època.

Arriba a tenir relació amb Arenys de Munt, al Maresme?

Un bon dia, uns xicots d'Arenys de Munt van editar la Llegendària de la Mare de Déu del Bon Tornar i expliquen que els marins, abans de marxar a Amèrica, s'encomanaven a la Mare de Déu per tenir un bon viatge. La imatge es trobava a la masia de Can Sala de Dalt. Joan Amades ja parla de la Mare de Déu de Can Sala de Dalt, que En Cristòfor Colom duia a la nau Santa Maria.

També desmitifiqueu l'imperi espanyol.

En el darrer capítol del llibre, en el capítol Carles I rei dels catalans, senyor de les Índies, desmenteixo que el rei restés a Catalunya d'una manera circumstancial, com s'ha volgut transmetre. En realitat, l'imperi espanyol de Carles I era l'imperi català més Castella, però els llibres han adulterat la història. Carles I, quan arriba per primer cop a la Península, concentra el seu poder a Saragossa i a Barcelona, ciutats des de les quals es planifica la nova estructura imperial americana. A Barcelona arriben les naus. A Molins de Rei, els tresors d'Hernán Cortés. I la volta al món de Magallanes es gesta a Barcelona. A partir d'aquí, relaciono Carles I amb Catalunya i les Índies.

I, al llibre, hi incloeu anècdotes lingüístiques.

Es cert. Parlo del sesseig de tots els americans. Com pot ser que a Castella i a Andalusia no se sessegés al segle XV? I com és que tots els americans sessegen encara en l'actualitat? Alguns dels més prestigiosos lingüistes admeten que en aquella època a Espanya només sessejaven a València i a Catalunya. Per aquest motiu, els primers fonaments lingüístics a Amèrica eren catalans. Una anècdota més.

I el vostre proper treball?

Estic investigant sobre el que va succeir durant el segle XVI: vull desentranyar tot el que s'ha esborrat premeditadament del Renaixement català, i que a Castella va ser tangencial. Pel que fa a En Colom, tinc previstos quatre o cinc llibres més, alguns amb més de 500 pàgines, amb una visió definitiva. De la seva família, en vaig deduir que el seu nét va deixar de tenir descendència directa, però hi ha més ramificacions. A finals del segle XVI, els Colom van ser almiralls d'Aragó i de les Índies i governadors generals de València.

I el vostre desig?

El meu deure no és fer un treball genealògic, sinó demostrar que la família Colom catalana era prou important per vincular-se amb la reialesa de Catalunya, Portugal i Castella. És impossible que un plebeu, llaner i analfabet genovès acabi vinculat amb les grans famílies de l'època. I si així es va esdevenir, per què ningú no en dóna detalls?

Enllaç:<http://www.lavanguardia.com/cultura/20100817/53984500052/jordi-bilbeny-cristobal-colon-fue-embajador-de-la-generalitat-residio-en-barcelona-y-participo.html>

F. C. García

17/08/2010 01:30|

Actualitzat el 18/08/2010 07:44